עין משפט נר מצוה

ד א מיי׳ פי״א מהל׳ נדרים הלכה יד סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סימן רלד סעיף ה:

◆

תוספות

איבעית אימא. לא מצית אמרת דהיו תהיה בנשואה מיירי דהויה קדושין משמע מדלא כתיב ואם תלקח לאיש: **אימא.** דלכך פירוש פרשיות לומר דאב לחודיה מיפר בארוסה: **אם כן ואסרה איסר** דכתיב גבי פנויה למה לי השתא י״ל במקום ארום מיפר כו׳. ואם תאמר אי הוה שתיק מיניה דהיו תהיה לא ידענא דבמקום ארום אב מיפר וי״ל לא ליכתוב אב אלא גבי ארום אם היו תהיה ולמאי כתב גבי פנויה: **ואימא אב ליבעי ארום ואורם לחודיה מיפר.** וכי תימא אב דכתב רחמנא למה לי. כלומר לענין מה סמכיה לקרא דהפרת האב גבי היו תהיה דמשמע דאב מיפר ומאי נפקא לן מינה בהפרתו כיון דבלא ארום אינו מיפר וארום בלא אב מיפר: **מיבעי ליה דאם הקם הקים.** האב והארום מיפר דמוקם הנדר: **אם כן** בית אישה נדרה דמיירי בנשואה למה לי במקום אב ארום מיפר לבדו שלא במקום אב מיבעי שיפר לבדו וקשה לימא דלהכי כתיב בית אישה איצטריך לומר דבנשואה אין האב מקים כמו בארום ויש לומר דלהא לא איצטריך דפשיטא דבנשואה אין אב מקים אי נמי משמעותיה דקרא דגבי נשואה לא בהקים מיירי: **אימא אם בית אישה נדרה לומר שאין הבעל מיפר בקודמין,** ולעולם ארום לחודיה מיפר: **ומיניה.** כלומר מתשובתך אתה למד שאין ארום לחודיה מיפר דלגבי נשואה אין בעל מיפר בקודמין וגבי ארוסה כתיב קודמין שמע מינה דמשום שותפות דאב הוא דבהכי יפה כחו דאב דמיפר בקודמין ובעל בלא אב אינו מיפר בקודמין:

ר״ן

דכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה הלכך נימא דבנשואה בעלה לחודיה ליפר ובארוסה אב לחודיה ליפר דהא בארוסין לא נפקא מרשות אב. ומהדר ליה דליכא לאוקמה בנשואה דבנשואה כתיב קרא אחרינא אם בית אישה נדרה ותרי קראי למה לי וכדסליק אדעתיה מעיקרא אלא דהש״ס מפרש מילתיה קימעא קימעא: (ב) **ואימא תרווייהו בנשואה.** אבל בארוסה לא צריך בעל כלל. וכ״ת תרי קראי למה לי לומר שאין הבעל מיפר בקודמין ולהכי הדר וכתב ואם בית אישה נדרה לאשמועינן שאין הבעל מיפר נדרים שקדמו לה קודם שנשאה: **הא ממילא שמעת מינה.** דבאם בית אישה לחודיה סגי דמשמע מיניה דבעל מיפר ושאינו מיפר בקודמין: **ואיבעית אימא הויה קדושין משמע.** הלכך על כרחיך לא מצית אמרת דבארוסה אב לחודיה מיפר דהויה קדושין משמע אלמא בנערה המאורסה צריך בעל ולא סגי באב לחודיה. וכ״ת נהי דהויה קדושין משמע נשואין נמי משמע דהא ביבמות (דף ס.) אמרינן דכהן מיטמא לאחותו ארוסה ומוקמי קרא דולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש (ג) בשנשאת אלמא הויה נמי נשואין משמע וכיון שכן נימא דבין בקדושין בין בנשואין אביה ובעלה מפירין נדריה ליתא דפשיטא לן דכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה ועוד דהא כתיב ואם בית אישה נדרה דאלמא בעל מיפר לחודיה: **אימא אב לחודיה ליפר.** נ״ל דהאב לחודיה ליפר הוא דקשיא ליה דכיון דלא יצתה מרשות האב כדכתיבנא לעיל בדין הוא דמצי מיפר אבל ארום לא וסמיכותא דואם היו תהיה היינו לומר דארום בעי אב וארום דכתב רחמנא לומר שאם הקים הוקם כדאמרי׳ בסמוך עליה דאב. ואע״ג דכתיב עליה דאם היו תהיה לאיש וכו׳ ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר את נדרה וכו׳ לאו למימרא דהפרתו תועיל כלל אלא שאם לא הפר ביום שמעו נמצא שהקים דלהכי בלחוד הוא דאוקמה ברשותא דארום ולאו למידי אחרינא דכיון דלא יצתה מרשות אב אין לך לזכות בארום אלא בפחות שבשיעורין: **ומהדר ליה א״כ ואסרה אסר בבית אביה למה לי.** כלומר אמאי טרח קרא לאשמועי׳ בנערה פנויה מיפר אב לאשמועי׳ הכי בהך קרא דואם היו תהיה ולנא אמינא במקום ארום אב מיפר לחודיה שלא במקום ארום מיבעיא: **אימא אב בעי ארום אבל ארום לחודיה ליפר.** מכי חזא דמאי דסליק אדעתיה מעיקרא דנערה המאורסה לא יצתה כלל מרשות אב ליתיה דעל כרחין כשנתארסה אב לחודיה לא מצי מיפר מפיך ליה לפרכיה דכיון שכן אדרבה משמעותא דקראי דארום עיקר ואב טפל לו דכיון דטרח רחמנא לאשמועינן דאב מיפר קודם שנתארסה מכלל דלאחר שנתארסה נפקא לה מרשותיה וכיון דכתב קרא בהדיא דארום מיפר משמע דלחודיה מיפר ושותפותיה דאב דליתיה אלא משום וי״ו מוסיף על ענין ראשון מסתיין אי מוקמת ליה לומר שאם הקים הוקם דודאי פשטיה דקרא משמע דארום לחודיה ליפר אלא דלא מצינו למימר דלא שייך אב בנדרי ארוסה אלא ארום דאי הכי הפרת אב דכתב רחמנא למה לי וכיון שכן כל היכא דמוקמת ליה לאב במידי סגי לן ונוקמיה הכי לאם הקים הוקם. ומהדרי׳ א״כ אם בית אישה נדרה למה לי ק״ו. ולא מצי אמר דלהכי כתביה לומר שאם הקים אב לאחר שנשאת לא הוקם דלהא לא צ״ל קרא דפשיטא לן שכיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה ולא מצית נמי למימר דלהכי כתביה דאי לא הוה אמינא דבארום אפי׳ הקים אב לא הוקם דלא מצי למימר דכיון דלא יצתה עדיין מרשות אב ומדינא הוה לן למימר דאב לחודיה מצי מיפר אי לאו פירכא דא״כ ואסרה בבית אביה למה לי לית לן לגרועי הילכה דאב אלא אמאי דמוכחא לן האי פירכא אבל לענין אם הקים הוקם דלא מוכחא לן לא: **אימא אם בית אישה נדרה לומר שאין הבעל מיפר בקודמין.** ולמיעוטא הוא דאיצטריך: **ומיניה.** כלומר ממאי דאמרת דבעל אינו מיפר בקודמין שמעינן שאין ארום מיפר אלא בשותפותיה דאב דהא ארום מיפר בקודמין כדמשמע מונדריה עליה נדריה שהיו עליה כבר והיכי אפשר דארום מיפר ולא בעל לאו משום שותפותיה דאב דמפר בכולהו דגבי אב ליכא קודמין. כנ״ל פירושא דשמעתא:

ולאו ממילא שמעת מינה (א) איבעית אימא דהויה קדושין משמע אימא אב לחודיה מיפר א״כ ¹ואסרה איסר בית אביה יניא אותה למה לי השתא י״ל במקום ארום מיפר אב לחודיה שלא במקום ארום מיבעיא אימא אב ליבעי ארום וארום לחודיה מיפר וכי תימא אב דכתב רחמנא למה לי מיבעי ליה דאי הקים הקים א״כ (ב) בית אישה נדרה למאי כתב ק״ו ומה במקום אב ארום מיפר לחודיה שלא במקום אב מיבעיא (ג) אימא ²אם בית אישה נדרה לומר ד שאין הבעל מיפר בקודמין ומיניה א ארום מיפר בקודמין אלא לאו משום שותפותיה דאב

דבי

רש״י

ולאו ממילא. דלעולם אם היו תהיה אתי לנערה המאורסה דאי כדקאמרת דתרוייהו בנשואה למה לי לא לכתוב אלא (ד) בית אישה לחודיה וממילא שמעת מינה דאינו מיפר בקודמין דמשמע אם בית אישה נדרה ולא מה שנדרה קודם לכן ואם היו תהיה למה לי שדייה לארוסה שהבעל והאב מפירין נדריה: **ואיבעית אימא.** להכי לא מצית לאוקומא להאי קרא ואם היו תהיה אלא בארוסה דכתיב לשון הויה דמשמע קידושין כדאמרינן במסכת קידושין (דף ה.) ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה: **ואימא.** להכי (ה) סמוך הכתוב כי הניא אביה אותה ואם היו תהיה לאיש לומר דאב מיפר לחודיה לנמו ארוסה בלא הארום: **א״כ ואסרה איסר.** דאתא לאשמועינן דאב מיפר בזמן שהיא ברשותיה (ו) שהיא נערה למה לי למכתב ממילא שמעינן דודאי מיפר דהשתא במקום ארום שיש לו לארום רשות בה האב מיפר לחודיה שלא במקום ארום מיבעיא דאב מיפר לחודיה אלא ודאי להכי אתא קרא לומר דהאב מיפר עם הארום: **ואימא אב ליבעי ארום.** שאינו יכול להפר בלא ארום כדקאמרת אבל ארום מיפר לחודיה בלא אב: **וכי תימא.** אב דסמיך רחמנא (ז) לאם היו תהיה לו למה לי דדרשת לנערה דאביה ובעלה מפירין נדריה: **מיבעי ליה דאם** (ח) **הקים.** שיש לו לאב בכך רשות בה דאם הקים נדריה אין הארום יכול שוב להפר אבל בלא הקמת אב מיפר בעל לחודיה: **אם כן.** דארום לחודיה מיפר לא איצטריך לן קרא למימר דבעל מיפר נדרי אשתו דמק״ו הוא דנפקא מה אם בעודה ארוסה שרשות שניהן בה מצי למיפר ארום לחודיה כשנשאת שאין לאב רשות בה מיבעיא דמיפר בעל לחודיה אלא מדאיצטריך קרא למכתב ואם בית אישה נדרה שמע מינה דארום במקום אב אינו מיפר לחודיה: **ואימא.** לעולם דארום מיפר לחודיה ודקאמרת א״כ (ט) בית אישה נדרה למה לי לומר לך שאין הבעל מיפר בקודמין: **ומיניה.** כלומר (י) מיהא דאמרת דאיצטריך קרא להכי מיניה איכא למישמע נמי דלאו ארום לחודיה מיפר דהשתא ומה בעל לאחר שנישאת לו אינו מיפר בקודמין במה שנדרה כשהיא ארוסה לו אינו יכול להפר עכשיו כשנכנסה כולה ברשותו: **ארום מיפר בקודמין.** בתמיה. בזמן שהיא ארוסה ולא נכנסה ברשותו היכי מצי מיפר לחודיה בהני נדרים שנדרה כשהיתה ארוסה: **אלא לאו.** האי דארום מיפר: **משום שותפותיה דאב.** דמיפר בהדיה אבל ארום לחודיה ודאי לא מצי מיפר:

בין

מסורת הש״ס

(א) [גיטין לה: וש״נ], (ב) [עיין לע״א], (ג) [ויקרא כא].

◆

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַיי וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית אָבִיהָ בִּנְעֻרֶיהָ: במדבר ל ד
2. וְאִם בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ אָסְרָה אִסָּר עַל נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה: במדבר ל יא

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ואיבעית אימא הויה קידושין משמע ואימא אב לחודיה מיפר או ארום לחודיה מיפר א״כ ואסרה איסר בבית אביה הניא אביה אותה למה לי השתא כנ״ל: (ב) שם א״כ ואם בית אשה: (ג) שם ואימא ואם בית אשה: (ד) רש״י ד״ה ולאו ממילא וכו׳ אלא ואם בית אשה נדרה לחודיה וממילא שמעת: (ה) ד״ה ואימא להכי סמך וכו׳ אותה לואם היו: (ו) ד״ה א״כ ואסרה וכו׳ כשהיא נערה: (ז) ד״ה וכי תימא אב דסמיך רחמנא לואם היו תהיה לאיש למה לי: (ח) ד״ה מיבעי ליה דאם הקים הקים: (ט) ד״ה ואימא לעולם וכו׳ א״כ ואם בית אשה: (י) ד״ה ומיניה כלומר מהא וכו׳ בקודמין דבמה שנדרה כצ״ל והד״א עם ד״ה ארום:

◆

פירוש הרא״ש

ממילא שמעת מינה. דנדרים שנדרה בביתו הוא מיפר ואם היו תהיה למה לי ש״מ לארוסה וא״ת איצטריך ואם היו תהיה לנשואה לערב הפרת בעל בהדיה דאב לומר ששניהם מפירין יחד וי״ל א״כ לכתוב ואם בית אישה נדרה בתר קראי דהפרת אב וליסתוק מואם היו תהיה ומיהו אכתי קשה נימא דואם היו תהיה איירי בין בארוסה בין בנשואה ואם בית אישה נדרה איצטריך דאין הבעל מיפר בקודמין. וי״ל לאו ממילא שמעת מינה כלומר כי מוקמת האי קרא לומר דאין הבעל מיפר בקודמין ממילא שמעת מינה כלומר דקרא דואם היו תהיה איירי בארוסה דהתם כתיב ונדריה עליה דמפר בקודמין הלכך ע״כ האי קרא איירי בארוסה וקרא דבית אישה בנשואה: **הויה בקדושין משמע.** מדלא כתיב תלקח או תנשא הלכך לא מצית לאוקמא בנשואה: **איכא אב לחודיה מפר.** כדהוה עביד מעיקרא ולימרי ארום שגם הוא יפר לחודיה: **א״כ ואסרה איסר בבית אביה למה לי.** ליכתוב לקרא דואם היו תהיה שהאב מפר עם הארוס כל א׳ לבדו ומק״ו ידענא שמפר שלא במקום ארום: **איכא אב ליבעי ארום.** כמו שהוכחנו דע״כ לא מצי מפר לחודיה אבל ארום לחודיה ליפר: **וכ״ת אב דכתב רחמנא למה לי.** צריך לערב הפרת אב בנדרי ארוס כי מה תועלת יש בהפרתו הוא לבדו אינו יכול להפר והפרת הארום מועיל בלא הפרת האב: ומשני נפקא מיניה בתעיובתן. שאם קיים האב אין הבעל יכול להפר: **ואם בית אישה נדרה למאי כתביה.** הוי מצי למימר דאיצטריך לסלק הקמת האב דאי לא כתיב הך קרא ה״א דארוסה ונשואה שוין אלא דבלאו הכי פריך ליה שפיר: **ואיבעא לעולם ארום לחודיה מיפר.** וכ״ת ואם בית אישה למה לי מק״ו לארום שמעינן ליה איצטריך למימר דאין הבעל מפר בקודמין: ומשני ומיניה. כלומר מהא דדרשינן מיניה דאין הבעל מפר בקודמין ממילא שמעת דארום לחודיה אינו מפר דאי מפר לחודיה תקשי לך בעל אינו מפר בקודמין ארום מיפר בקודמין בתמיה כלומר ע״כ ארום מפר בקודמין כדכתיב ונדריה עליה וכי בשביל שנכנסה לגמרי לרשותו ונסתלק ממנו רשות האב הורע כחו שלא להפר מה שהיה מפר כשהוא לבדו אלא ע״כ מה שיפה כחו להפר כשהוא ארום בקודמין היינו משום שותפותיה דאב שאין הארום יכול להפר לבדו וכשנשאה שמפר לבדו אינו מפר בקודמין:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones